משניות מבוארות

מסכת בבא מציעא פרק ט

בין כך ובין כך. אפילו היא מכת מדינה, אינו מנכה לו מחכורו; דעל המעות לא נגזרה גזרה. **ז) המקבל שדה מחברו בעשרה כור חטין לשנה ולקתה.** שהיו החטין רחושות או שדופות. **נותן לו עשר כור חטין מתוקה.** היו חטיה יפות, אלא נותן לו מתוקה. וכבקבלנות פשיטא, שכל אחד זוכה בחלקו מתבואות שדה. במשנה זאת רבו בו המפרשים. יש אומרים שמדבר בחכירות. ויש אומרים שמדבר בקבלנות, ונעסקים בעניינם שונים ראה בתוי"ט. ואנו פרשנו לפי רש"י ורש"ב. חטים מכחישות הקרקע ורוחות שלקו גדול. **ח) המקבל שדה מחברו בחכירה,** בכך וכך כורין לשנה, או בעמות, **לזרענה עשורים, לא יזרענה חטים.** דהן מכחישות הקרקע יותר מעשורים. קבלה לזרענה חטים, **יזרענה עשורים** (אבל בקבלנות, אפילו קבלה לזרענה עשורים יזרענה חטים, דיותר טוב שיהא לו רווח יותר, דאמרינן לכתף ארעא, דהינו יותר טוב שיהא לו קרקע כחושה, ומעות מרבות, ולא לכתף מרים). **רבן שמעון בן גמליאל אוסר.** אפילו בקבלה לחטין אסור לזרענה שעורין; דקשה לקרקע כשעורין, כי לפעמים ממין זה ולפעמים ממין חטין, זה השקעה אשתקד חטין, קבל לזרענה לזרענה **יזרענה תבואה, לא יזרענה קטנית.** שהקטניות מכחישות הקרקע יותר מתבואה. קבלה לזרענה **קטנית, יזרענה תבואה. רבן שמעון בן גמליאל אוסר. ט) המקבל שדה מחברו** בחכירות לשנים מעטות, דהינו פחות משבע שנים, **לא יזרענה פשתן,** שזרע הפשתן מרחיב הרבה הקרקע, ושרשיו נשארים עד שבע שנים, **ואין לו בקורת שקמה,** עץ קרק, שהשתמשים בענפיו לקורות הבנין, כיון שענפיו אין נעשים קורות עד שבע שנים, אבל קבלה הימנו לשבע שנים, שבע שנים כבר לא ישארו שרשיו, **ויש לו בקורת שקמה,** שנה ראשונה, שהרי לשבע שנים יחזור להיות קורות, שמיטה אחת, דהינו שבע שנים **בשבע מאות זוז, אין השביעית מן המנין.** דאף על פי שבשביעית פורתיה הקפה. כיון שאמר שבוע, לא תלה השוכר בשנים, אינו יכול לנכות לו בשביל שנה שביעית. אבל **קבלה הימנו לשבע שנים בשבע מאות זוז, אין השביעית מן המנין.** שכיר שני סמוכים בענין זה בתורה. "ביומו תתן שכרו" (דברים כד, טו), "לא תלין פעלת שכיר אתך עד בקר" (ויקרא יט, יג). **יא) שכיר יום. שפעלתו ליום. וגובה שכרו כל הלילה שלאחר היום דגמר השכירות** שלו בסוף היום, דהינו בשעת החמה, ועליו נאמר בקרא (ויקרא יט, יג) "לא תלין פעלת שכיר אתך עד בקר", ואינו שכיר עד שיעבוד הלילה. **שכיר לילה,** שיוצא ממלאכתו בבקר. **וגובה כל היום,** ועליו קאי הקרא "ביומו תתן שכרו", דשכירות משתמלמת בסוף הפעלה. **שכיר שעות,** בלילה **גובה כל הלילה, וכל היום.** בקבר **שבע.** **שכיר שנה,** דהינו **שבע שנים, יצא ביום שבע שנים,** שכלתה שכירותו בבקר **וגובה כל**

ב) המקבל שדה מחברו, בחכירות או בקבלנות, **והיא בית השלחין.** דהינו שדה שאינה מסתפקת במי גשמים, ובהיא בה מעין להשקותה, או שהיה **בית האילן,** ונשבעה האילן היא לבדה ולא לשדה. **ונקצץ האילן, אינו מנכה לו מן חכורו.** יבש המעין או פרות בלא טרח. אבל אם נקצץ האילן, אינו מנכה לו מן חכורו, שאינו יכול לומר לו, אני רוצה לתן לך פחות ממה שקבענו, כיון שלא אמר שמעום כך הוא לוקח אילן. אבל אם אמר לו חכור לי שדה בית השלחין זה או שדה בית האילן זה, הרי דיבר בלשון, לומר שהשדה דוקא בשדה זה, שיש בה מעין או אילן, שאם לא כן למה לו לחזיקיר בית שלחין ובית אילן, הרי הוא עומד בשדה. לכן אם יבש המעין ונקצץ האילן מנכה לו מן חכורו. ממשנה ג' ואילך. משנה שמדבר בקבלנות לא מדבר בחכירות. ושמדבר בחכירות לא מדבר בקבלנות. מימרא דרב פפא (דף קי"ח). **ג) המקבל שדה מחברו,** כדי לעבדה ולתן לבעלים למחצה או לשלישי או לרביע, **והוביר.** שלא חרשה ולא זרעה, **שמין אותה כמה היתה ראויה לעשות, ונותן לו, שכך כותב לו, אם אובר לו אעביד בה, אשלם במיטבא.** ואפילו בלא כתב לו, כיון שרגילין לכתוב, כמו שכתב דמי (הראש"ט). ובמקום שאין מנהג, אם כתב, חייב, ואם לא כתב, פטור (תוי"ט). ובחכירות, אפילו הוביר, צריך לשלם לו כמו שקבע. **ד) המקבל שדה מחברו** בחכירות, בכך וכך כורים לשנה, **ולא רצה לנכש,** דהינו לעקור עשבים הרעים, שהם מכחישים התבואה, **ואמר לו חכור לי, ואני אעביר נותן לך חכורך,** כך וכך כורים לשנה, **אין שומעין לו, מפני שיכול לומר לו, לחכור אתה יוצא ממנה. ומעלה לפני עשבים.** ואפילו אם חורש באחרונה אחר הקציר, הזרעים של קונים אינו מועיל החרישה (ומקדם מפרש חטים שנזרעו אלא מעט, והאריס אינו רוצה להתעסק בה, שאין בה כדי טרחו, **אם יש בה כדי להנעמיד כרי,** שיש בה לכסות הרחת שוורין ומחרשה, **הרי זה בלבוש.** וכל אמר לו אם אינך רוצה לקצאתים, שכך מנהג לו, אנא אקוס ואנינ ואזרע ואוקים כריא קדמך. **אמר רבי יהודה, מה קבצה בכרי, והלא בשדה גדולה כתיב הרבה יותר גדול, אלא אם יש בה כדי נפילה.** כפי מה שזרע בה חייב לטפל בה, כדי שיוכל לזרעה לשנה הבאה מתבואה זו. **ו) המקבל שדה מחברו** בחכירות, בכך וכך כורים לשנה, **ואבלה חנב את נשדפה,** על ידי רוח סערה ותרוחקו השבלים, **אם מכת מדינה היא,** שרוב שדות המדינה אז רוב שדות אותה בקעה נשתדפו, **מנכה לו מן חכורו,** לפי הכפסד שאדע על. **אם אינו מכת מדינה,** אינו מנכה לו מן חכורו, דאומר לו מזלך גרם. ובלוקטן בקבלנות, למחצה לשלישי ולרביעי, ודאי משלם לו רק לפי מה שיצא. **רבי יהודה אומר, אם קבלה הימנו בתמעות,** בשפסקת הקנים. **ב) המקבל שדה מחברו,** בחכירות או בקבלנות, **והיא בית השלחין.** דהינו שדה שאינה מסתפקת במי גשמים, ובהיא בה מעין להשקותה, או שהיה **בית האילן,** ונשבעה האילן היא לבדה ולא לשדה. **ונקצץ האילן, אינו מנכה לו מן חכורו.** יבש המעין או פרות בלא טרח. **ח המשכיר בית לחברו לשנה, נתעברה השנה, נתעברה לשורכו. השכיר לו לחדשים, נתעברה השנה, נתעברה למשכיר. מעשה בצפורי באחד ששכר מרחץ מחברו בשנים עשר דינר זהב לשנה, מדינר זהב לחדש, וכא מעשה לפני גמליאל ולפני רבי יוסי, ואמרו יחלוקו את חדש העבור: ט המשכיר בית לחברו ונבל, חיב להנעמיד לו בית. היה קטן, לא יעשנו גדול, גדול, לא יעשנו קטן. אחד, לא יעשנו שנים, שנים, לא יעשנו אחד. לא יפחות מהחלונות ולא יוסיף עליהן, אלא מדעת שניהם:**

פרק יא המקבל שדה מחברו, מקום שנהגו לקצר, יקצר, לעקר, יעקר, לחרש אחריו, יחרש. הכל כמנהג המדינה. כשם שחולקין בתבואה, כך חולקין בתבן ובכשש. כשם שחולקין ביין, כך חולקין בזמורות ובקנים. ושיניהם מספיקין את הקנים: **ב** המקבל שדה מחברו, והיא בית השלחין או בית האילן, יבש המעין ונקצץ האילן, אינו מנכה לו מן חכורו. אם אמר לו חכר לי שדה בית השלחין זה או שדה בית האילן זה, יבש המעין ונקצץ האילן, מנכה לו מן חכורו: **ג** המקבל שדה מחברו ונתן לו, שכך כמה ראויה לעשות ונותן לו, שכך כותב לו, אם אוביר לו אעביד בה, אשלם במיטבא. ואפילו בלא כתב לו, כיון שרגילין לכתוב, כמו שכתב דמי (הראש"ט). ובמקום שאין מנהג, אם כתב, חיב, ואם לא כתב, פטור (תוי"ט). ובחכירות, אפילו הוביר, צריך לשלם לו כמו שקבע. **ד) המקבל שדה מחברו** בחכירות, בכך וכך כורים לשנה, **ולא רצה לנכש,** דהינו לעקור עשבים הרעים, שהם מכחישים התבואה, **ואמר לו חכור לי, ואני אעביר נותן לך חכורך,** כך וכך כורים לשנה, **אין שומעין לו, מפני שיכול לומר לו, לחכר אתה יוצא ממנה. ומעלה לפני עשבים.** ואפילו אם חורש באחרונה אחר הקציר, הזרעים של קונים אינו מועיל החרישה (ומקדם מפרש חטים שנזרעו אלא מעט, והאריס אינו רוצה להתעסק בה, שאין בה כדי טרחו, **אם יש בה כדי להנעמיד כרי,** שיש בה לכסות הרחת שוורין ומחרשה, **הרי זה בלבוש.** וכל אמר לו אם אינך רוצה לקצאתים, שכך מנהג לו, אנא אקוס ואנינ ואזרע ואוקים כריא קדמך. **אמר רבי יהודה, מה קבצה בכרי, והלא בשדה גדולה כתיב הרבה יותר גדול, אלא אם יש בה כדי נפילה.** כפי מה שזרע בה חיב לטפל בה, כדי שיוכל לזרעה לשנה הבאה מתבואה זו. **ו) המקבל שדה מחברו** בחכירות, בכך וכך כורים לשנה, **ואבלה חנב את נשדפה,** על ידי רוח סערה ותרוחקו השבלים, **אם מכת מדינה היא,** שרוב שדות המדינה אז רוב שדות אותה בקעה נשתדפו, **מנכה לו מן חכורו,** לפי הכפסד שאדע על. **אם אינו מכת מדינה,** אינו מנכה לו מן חכורו, דאומר לו מזלך גרם. ובלוקטן בקבלנות, למחצה לשלישי ולרביעי, ודאי משלם לו רק לפי מה שיצא. **רבי יהודה אומר, אם קבלה הימנו בתמעות,**

א) המקבל שדה מחברו, לתת לבעל השדה מחצה או שליש או רביע מהפירות, **או** בחכירות, בסכום תבואה לשנה, **מקום שנהגו לקצור** את התבואה, **יקצור. מקום שנהגו לעקור, יעקור.** וכל אחד יכול לעכב על השני, דיש למקבל מעלה בקצירה, שהיא בקל יותר. ויש מעלה בעקירה, שיש לו גם התבן, ויש מעלה לבעל השדה בקצירה, שיהא לו במקום לובל השדה מנקשן שנקנו לחרוש אחרי. אחר הקצירה אז אחר העקירה, **יחרוש.** דעל ידי זה ממית שרשי העשבים הרעים. **הכל במנהג המדינה.** דהינו אם המנהג שמשקיירין את האילנות המנצאים בין המקרקע עם המקרקע, ואפילו השכיר לו ביותר ממחיר השוק, דכלם משקיירין ומקבלין שליש מהסרות והאריס מקבל שני שלישים, והוא השכיר לו ברביע, **המקבל שדה** מקבל חלק רביעית והאריס מקבל שלשה רבעים, אינו יכול לומר לו, על דעת שלא תקבל מן האילנות נתתי לך יותר, אלא אם כן התנה עמו בתחילה. מנכאן מירי בקבלנות, דבחכירה אין שייך חלוקה. **כשם שחולקין בתבואה כך חולקין בתבן, ובכשש.** דהינו זה שנשאר עם התבואה. **ובכשש,** זה שנשאר בשדה אחר הקצירה. **כשם שחולקין ביין כך חולקין בזמורות,** ענפים הנגרעים מן הגפנים, **ובקנים,** המעמידים את הגפנים. **ושיניהם מספיקין את הקנים,** ודינו, שבא לפרש למה חולקין בקנים, כיון ששניהם משתתפים